

ΕΜΠΑΡΓΚΟ:

5 Σεπτεμβρίου 1987

ώρα: 21.00

ΟΜΙΛΙΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

κ. ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΣΤΗ 52η ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

"ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΑΛΛΑΣ"

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1987

ώρα: 21.000

Κυρίες και Κύριοι,

Είναι εθνικά καθιερωμένο για τον Πρωθυπουργό της Χώρας να επιχειρεί κάθε χρόνο από το βήμα της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, επισκόπηση των προβλημάτων, της πορείας και των προοπτικών της ελληνικής οικονομίας.

Η φετινή επισκόπηση πραγματοποιείται σε μια στιγμή - καίρια για την πορεία της οικονομίας μας. Με το τέλος του 1987 λήγει η διετία που, όπως ανακοινώσαμε τον Οκτώβρη του 1985, αποτελούσε το χρόνο εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος. Το πρόγραμμα, αναγκαίο αν και όχι ευχάριστο, ιδιαίτερα στις εισοδηματικές του πλευρές, πέτυχε το γενικό του στόχο.

Διόρθωσε έγκαιρα παρεκκλίσεις επικίνδυνες για την οικονομία. Μας έδωσε περιθώρια ασφαλείας. Δημιούργησε συνθήκες που μας επιτρέπουν να εγκαινιάσουμε με αυτοπεποίθηση μια νέα φάση στην πορεία της οικονομίας μας - μια φάση που θα την ονομάσουμε "Ανάπτυξη 1992".

Είμαι ευτυχής γιατί, στην φετινή γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας, μπορώ να διαπιστώσω ότι η μεγάλη προσπάθεια, οι θυσίες που ζητήσαμε από τους εργαζόμενους στη χώρα μας - από τον Ελληνικό Λαό - δεν πήγαν χαμένες. Πριν δύο χρόνια, η οικονομία νοσούσε. Επιβάλλονται δραστικά μέτρα. Με το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του 1985 θέσαμε ορισμένους στόχους για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, για τον περιορισμό του ελλείμματος στο Δημόσιο Τομέα, για τη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

Μερικούς τους πετύχαμε, άλλους τους πλησιάσαμε.
Οι κινήσεις που σημειώθηκαν ήταν στη σωστή
κατεύθυνση. Μπορούμε τώρα να δηλώσουμε με
σιγουριά, ότι η οικονομία βρίσκεται σε ανάρρωση.
Ότι είμαστε έτοιμοι για το μεγάλο άλμα της
ανασυγκρότησης.

Δεν είναι μόνο δική μου γνώμη. Οι ιδιωτικές
καταθέσεις αυξάνουν. Το ίδιο και οι επενδύσεις,
σε νέες, δυναμικές επιχειρήσεις. Οι ξένες
τράπεζες δεν έχουν κανένα δισταγμό να καλύψουν
ελληνικές δανειακές ανάγκες. Η αγορά συναλλάγματος
παραμένει σχετικά σταθερή. Και, το σπουδαιότερο:
Όλα αυτά, που είναι τα κέρδη μας από το
σταθεροποιητικό πρόγραμμα του 1985, τα πετύχαμε
διατηρώντας την απασχόληση σε σταθερά επίπεδα.

Αντίθετα με ότι συνέβη σε άλλες χώρες, δεν αντιμετωπίσαμε στην Ελλάδα σημαντική αύξηση της ανεργίας. Η διατήρηση του επιπέδου απασχόλησης ήταν συνειδητή επιλογή μας.

Πριν από δύο χρόνια - στον χώρο αυτό - ήμουν υποχρεωμένος να σας μεταδώσω ένα σκληρό μήνυμα. Εφέτος, θα ήθελα να χαράξω τις κατευθυντήριες γραμμές της πορείας μας - όχι μόνο για το 1988 - αλλά και για την πενταετία που οδηγεί στην ενοποίηση της Ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

Πριν προχωρήσω θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι
το τέλος των συγκεκριμένων μέτρων σταθεροποίησης
δεν σημαίνει ότι μπορούμε να αγνοήσουμε
την "σταθερότητα" της οικονομίας μας ως προϋπόθεσης
για την επίτευξη των αναπτυξιακών μας στόχων.

*

*

*

Κυρίες και Κύριοι,

Επί δεκαεπτά χρόνια τώρα, η παγκόσμια οικονομική
άνοδος σημειώνει βαθμιαία, αλλά επίμονη επιβράδυνση.
Στις πετρελαϊκές κρίσεις και τις πληθωριστικές
εκρήξεις της δεκαετίας του '70, οι Κυβερνήσεις
στις βιομηχανικές χώρες αποφάσισαν να αντιδράσουν
με σταθεροποιητικά μέτρα.

Πέτυχαν να ελέγξουν τον πληθωρισμό, αλλά επιβράδυναν το ρυθμό ανόδου της παγκόσμιας οικονομίας. Η προσδοκία τους ήταν ότι η οικονομία θα ξανάρχιζε την ανοδική της πορεία αυτόματα, από τη στιγμή που θα είχαν εξαλειφθεί τα αίτια της προηγούμενης ανωμαλίας.

Αλλά τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν έτσι. Η ανάκαμψη που όλοι περίμεναν με σιγουριά, όταν οι τιμές του πετρελαίου υπέστησαν καθίζηση το 1986, δεν πραγματοποιήθηκε. Αν κοιτάξουμε μακροπρόθεσμα την διεθνή οικονομική κατάσταση, θα παρατηρήσουμε ότι τα τελευταία 17 χρόνια στην Ευρώπη η ανεργία στο τέλος κάθε χρόνου είναι μεγαλύτερη απ'ότι στην αρχή του.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες μόλις τα τελευταία 2-3 χρόνια το πραγματικό ωρομίσθιο ξεπέρασε τα επίπεδα του 1970. Στον Τρίτο Κόσμο το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό προϊόν είναι σήμερα 10% μικρότερο από το ανώτατο που είχε φθάσει πριν από μια δεκαετία.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της παγκόσμιας οικονομίας σήμερα είναι, οι ανεπιθύμητες για όλους μας επιπτώσεις από την έλλειψη συντονισμού και συμβατών προτεραιοτήτων μεταξύ των ηγετικών οικονομικών δυνάμεων του δυτικού κόσμου. Στην τριγωνική σχέση: Ηνωμένες Πολιτείες - Δυτική Γερμανία - Ιαπωνία, οι δύο τελευταίες χώρες στηρίζουν την ανάπτυξή τους (στο βαθμό που τους επιτρέπει η δυσμενής διεθνής συγκυρία) στις εξαγωγές.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, από την άλλη μεριά, μολονότι θεωρητικά η ηγεσία τους επαγγέλεται το νεοφιλελευθερισμό, στηρίζουν εσωτερικά την απασχόληση με έναν κάπως αρχέγονο Κεϋνσιανισμό, δηλαδή, με αστρονομικού ύψους δημοσιονομικά ελλείμματα και κολοσσιαίες εξοπλιστικές δαπάνες. Αυτά οδήγησαν στην υπέρμετρη αύξηση των επιτοκίων στη διεθνή χρηματογορά και έκαναν τελικά αναπόφευκτη την πτώση του δολλαρίου τα δύο τελευταία χρόνια. Παράλληλα διαπιστώνουμε την όξυνση του εμπορικού ανταγωνισμού Ιαπωνίας - Ηνωμένων Πολιτειών και Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Τη δραματική επιδείνωση της θέσης των οφειλετριών χωρών του Τρίτου Κόσμου. Την παγκόσμια χαλάρωση της ζήτησης και των επενδύσεων.

Μέσα σε όλες αυτές τις δυσκολίες η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση κινδυνεύει να γίνει αυτοσυντηρούμενη. Και οι δυνάμεις της αγοράς με τους ωραίους αυτοματισμούς τους δεν φαίνεται να οδηγούν - πράγμα που θα πρέπει να απασχολήσει σοβαρά τους κήρυκες του νεοφιλελευθερισμού - τις τρεις μεγάλες οικονομίες στην άριστη λύση της μεταξύ τους συνεργασίας για την ταυτόχρονα και στις τρεις προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας σε ανώτερο επίπεδο.

Για μας η εξήγηση είναι απλή. Η αγορά, που είναι πράγματι μηχανισμός αναντικατάστατος για τον καθημερινό συντονισμό, σε μικροοικονομικό επίπεδο, της δραστηριότητας των εκατομμυρίων μονάδων που αποτελούν μια σύγχρονη οικονομία, δεν είναι το κατάλληλο όργανο για συμφωνημένες λύσεις, στηριγμένες στο κοινό συμφέρον.

Για το σκοπό αυτό απαιτείται η παρέμβαση της πολιτικής διαδικασίας. Δυστυχώς, όμως, αυτή δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα και τα προβλήματα επιδεινώνονται. Η ανεργία χτυπά τις πόρτες ακόμη και της Ιαπωνίας. Στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δεν υποχωρεί. Η απειλή μιας νέας ύφεσης δεν έχει εκλείψει.

Είτε το θέλουμε, είτε όχι - η πραγμάτωση των αναπτυξιακών μας στόχων θα κινηθεί στα πλαίσια μιας όχι τόσο ευμενούς διεθνούς οικονομικής συγκυρίας.

Όμως οι στόχοι μας για το 1992 είναι εφικτοί. Η επίτευξή τους απαιτεί την πολιτική βούληση της πολιτείας και την συνειδητή συμβολή των κοινωνικών εταίρων μας.

*

*

*

Ισχυρίζονται ορισμένοι ότι το σταθεροποιητικό πρόγραμμα δεν πέτυχε τους στόχους του. Ας δούμε τι λένε οι αριθμοί. Οι κυριώτεροι επιμέρους στόχοι του προγράμματος ήταν η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η δραστική μείωση του εξωτερικού ελλείμματος της Χώρας. Τον πρώτο χρόνο εφαρμογής των μέτρων και οι δύο στόχοι επιτεύχθηκαν με μαθηματική σχεδόν ακρίβεια. Τόσο ο πληθωρισμός όσο και το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών περιορίστηκαν στα ποσοστά που είχαν προγραμματιστεί. Το 1987 η βελτίωση συνεχίστηκε.

Η βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών ήταν εντυπωσιακή τον Ιούλιο του 1987. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών έκλεισε με πλεόνασμα 361 εκατ. δολλαρίων, τεσσερις φορές μεγαλύτερο από το πλεόνασμα του Ιουλίου του 1986. Από τα στοιχεία και τις ενδείξεις που υπάρχουν η βελτίωση ήταν το ίδιο εντυπωσιακή και τον Αύγουστο. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών στο δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου θα ξεπεράσει τα 500 και ίσως τα 600 εκατ. δολάρια. Παράλληλα, είναι σημαντικά αυξημένη η καθαρή εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων που δεν δημιουργούν δανειακές υποχρεώσεις.

Αν αφαιρεθεί ο δανεισμός των εμπορικών τραπεζών και οι εμπορικές πιστώσεις, η καθαρή εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων που δεν δημιουργούν δανειακές υποχρεώσεις, έφτασε στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 1987 τα 671 εκατ. δολάρια, έναντι 507 εκατ. το αντίστοιχο επτάμηνο του 1986, ήταν δηλαδή, αυξημένη κατά 32%.

Ο καθαρός εξωτερικός δανεισμός στην περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου εκτιμάται σε 900 εκατ. δολλάρια περίπου. Στην ίδια όμως περίοδο τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας (χωρίς το χρυσό) αυξήθηκαν κατά 1.400 εκατ. δολλάρια και έφτασαν τα 2,5 δισεκ. δολλάρια. Πρόκειται για εξελίξεις που αλλάζουν την εικόνα του ισοζυγίου πληρωμών.

Χρέος μας είναι να ενισχύσουμε τις τάσεις αυτές, ώστε η βελτίωση να προσλάβει μονιμότερο χαρακτήρα και να πάψει το ισοζύγιο πληρωμών να αποτελεί τον βασικό περιοριστικό παράγοντα στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής και στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Παρά την πρόοδο όμως που σημειώθηκε και προβλέπεται να συνεχισθεί στους προσεχείς μήνες, πρέπει να επισημάνω ότι οι διαρθρωτικές αδυναμίες του ισοζυγίου πληρωμών, που εκδηλώνονται κυρίως στη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, εξακολουθούν να υπάρχουν και να είναι σοβαρές.

Πρόκειται για αδυναμίες που αντανakλούν την ανεπαρκή ανάπτυξη και προσαρμογή του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας στις σημερινές οικονομικές συνθήκες, αλλά και ανεπάρκειες στον τομέα της εμπορίας, στην διείσδυση και κατάκτηση ξένων αγορών.

Μένει το θέμα του πληθωρισμού. Εκεί είναι γεγονός ότι θα σημειωθεί κάποια απόκλιση, 3 ως 4 μονάδες από το στόχο για 10% που είχε τεθεί για το τέλος του 1987.

Αλλά και αυτή η κατάληξη μιας διετίας αντιπληθωριστικού αγώνα αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου. Το 1987 η βελτίωση θα ήταν σχεδόν εξίσου εντυπωσιακή, εάν ληφθεί υπόψη ότι ο πληθωρισμός του 1987 ενσωματώνει τις πληθωριστικές επιπτώσεις της εισαγωγής του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας που είναι πάνω από τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι κάποια αυξητική επίδραση στον πληθωρισμό του 87, είχαν και η κακοκαιρία του περασμένου Μάρτη, καθώς και το πάγωμα των τιμών του τελευταίου διμήνου του 1986.

Τέτοιες επιπτώσεις δεν πρόκειται να επαναληφθούν το 1988.

Κυρίες και Κύριοι,

Ο μηδενισμός του καθαρού εξωτερικού δανεισμού που προγραμματίζουμε μέσα στην επόμενη διετία, θα αποτελέσει σταθμό στην πορεία της ελληνικής οικονομίας. Δεν σας καλώ φυσικά σήμερα σε πρόωρους πανηγυρισμούς. Θα πανηγυρίσουμε όταν θα είμαστε βέβαιοι για το γεγονός. Μέχρι τότε έχουμε να χαιρετίσουμε διάφορα άλλα επιτεύγματα.

Έχουμε τη διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Αποκτήθηκε τον Οκτώβρη του 1985 και διατηρήθηκε με τη διολίσθηση της δραχμής και με την εισοδηματική πολιτική. Αποβλέπουμε να την παγιώσουμε μακροπρόθεσμα με τον μόνο κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, την άνοδο της παραγωγικότητας.

Κερδίζουμε έδαφος και στον τομέα της αποδοτικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Πρόσφατα στατιστικά στοιχεία δείχνουν σημαντική αύξηση των κερδών στη βιομηχανία το 1986. Είναι γεγονός ότι ένα μέρος από την αύξηση των κερδών οφείλεται στην περιοριστική πολιτική μισθών και ημερομισθίων που επέβαλε το σταθεροποιητικό πρόγραμμα. Χωρίς αμφιβολία αυτός δεν είναι ο καλύτερος τρόπος για να αυξάνονται τα κέρδη. Δεν είναι κάτι που θα μπορούσε να το ανεχθεί να επαναλαμβάνεται, σε μόνιμη βάση, μια σοσιαλιστική Κυβέρνηση. Δεν θα το προτιμούσαν ούτε καν ιδιώτες επιχειρηματίες με σύγχρονο πνεύμα. Ο τρόπος που μια σύγχρονη οικονομία οφείλει να πραγματοποιεί τα κέρδη της είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και η δίκαιη διανομή του πρόσθετου επιχειρηματικού εισοδήματος ανάμεσα στο κέρδος και στις αυξήσεις αμοιβών του προσωπικού. Αυτός είναι ο υγιής, ο κοινωνικά αποδεκτός τρόπος για να πραγματοποιούνται κέρδη σε μια σύγχρονη μικτή οικονομία.

Αλλά για να αυξηθεί η παραγωγικότητα χρειάζονται επενδύσεις. Και οι επενδύσεις προϋποθέτουν όχι μόνο εξωτερική χρηματοδότηση αλλά και κάποια ίδια κεφάλαια. Που με τη σειρά τους προϋποθέτουν κάποια συσσωρευμένα, προηγούμενα κέρδη. Οι επενδύσεις εξάλλου, ενσωματώνοντας νέα, παραγωγικότερη τεχνολογία δημιουργούν πρόσθετα κέρδη. Έτσι το κύκλωμα επενδύσεις - κέρδη από ένα σημείο και πέρα γίνεται αυτοσυντηρούμενο. Όταν, όμως, η διαδικασία έχει σταματήσει, όταν το κύκλωμα έχει για κάποιο λόγο σπάσει, όταν η παραγωγικότητα πέφτει αντί να ανεβαίνει, χρειάζεται μία νέα αρχή. Χρειάζεται να βρεθούν κάπου τα κέρδη που θα ξαναβάλουν το κύκλωμα σε κίνηση.

Χωρίς να είναι αυτός ο σκοπός της η περιοριστική εισοδηματική πολιτική δημιούργησε ορισμένα περιθώρια κέρδους, ικανά να πυροδοτήσουν ένα ξεκίνημα για επενδύσεις που θα οδηγήσει σε παράλληλη άνοδο και αμοιβών και κερδών. Έχουμε ήδη ενδείξεις ότι η διαδικασία αυτή μπαίνει σε δρόμο. Προσδοκούμε μεγαλύτερη αύξηση επενδύσεων στο μέλλον, γιατί η διεθνής πείρα, διδάσκει ότι η διοχέτευση των κερδών σε επενδύσεις απαιτεί χρόνο. Δεν γίνεται από την μία στιγμή στην άλλη. Πρέπει όμως και ο επιχειρηματίας να έχει επίγνωση της κοινωνικής του ευθύνης και να κάνει ορθή χρήση του κέρδους του.

Απευθύνομαι στους επιχειρηματίες. Έχω να τους πω τα εξής: Ο εργαζόμενος λαός που στηρίζει, συχνά με θυσίες, την οικονομική προσπάθεια του τόπου, που υπέστη το κύριο βάρος της διετίας περιμένει να κάνετε και σεις το χρέος σας. Να επενδύσετε στην ελληνική οικονομία. Ο εργαζόμενος περιμένει και σας κρίνει.

Κυρίες και Κύριοι,

Τα επιτεύγματα που σας ανέφερα - μείωση πληθωρισμού, μείωση ελλείμματος ισοζυγίου πληρωμών, σταθερότητα, αποκατάσταση εμπιστοσύνης, αποδοτικότητα των επιχειρήσεων γίνονται πιο σημαντικά αν λάβουμε υπόψη ότι, όπως ανέφερα στην αρχή σε αντίθεση με ότι συνέβη σε άλλες χώρες που εφάρμοσαν σταθεροποιητικά προγράμματα, όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν χωρίς αύξηση της ανεργίας.

Είναι κάτι που δεν λαμβάνεται υπόψη όσο θα έπρεπε.
Αυτό ήταν μια συνειδητή επιλογή της Κυβέρνησης.
Θα μπορούσαμε να επιτύχουμε ακόμη πιο ικανοποιητικά
αποτελέσματα στα μέτωπα του πληθωρισμού και
του εξωτερικού ελλείμματος με τη δημιουργία σημαντικής
ύφεσης που θα αύξανε την ανεργία. Για μας όμως
το κόστος αυτό δεν είναι αποδεκτό. Εδώ εντοπίζεται
μια από τις βασικές διαφορές μας με τους όψιμους
κήρυκες ενός ήδη αποτυχημένου σε διεθνή κλίμακα
νεοφιλελευθερισμού.

Δυστυχώς, οι δεδομένες της δομικές αδυναμίες, όπως
η παραοικονομία, που έχουν φορτώσει στην ελληνική
οικονομία τριάντα χρόνια στρεβλής και μονόπλευρης
μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης, δεν μας
επέτρεψαν να δείξουμε την ίδια φροντίδα για τα
εισοδήματα των εργαζομένων, όπως δείξαμε για την απασχόληση.

Μέχρι σήμερα το κύριο βάρος της περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής το σήκωσαν στους ώμους τους οι εργαζόμενοι των πόλεων και της υπαίθρου, οι μισθοσυντήρητοι, οι εργάτες και οι αγρότες. Και πραγματικά αναλογίζομαι με ευγνωμοσύνη τις θυσίες που επωμίσθηκαν την τελευταία διετία. Εάν βέβαια εξετάσουμε ολόκληρη την περίοδο 1982 - 1987, η εισοδηματική κατάσταση των εργαζομένων αναντίρρητα βελτιώθηκε σε σύγκριση με πριν. Ψεύδονται εκείνοι που ισχυρίζονται το αντίθετο. Εκείνοι που πριν από το 1981 ούτε για την κοινωνική δικαιοσύνη ποτέ σκοτίστηκαν, ούτε την αλήθεια για την πραγματική κατάσταση του τόπου είπαν ποτέ στον εργαζόμενο λαό. Και όσοι απερίσκεπτα και χωρίς δική τους αυτόνομη σκέψη τους ακολουθούν.

Για μας το πρώτο μας μέλημα ήταν να αποκαταστήσουμε μεγαλύτερη δικαιοσύνη στη διανομή του εθνικού προϊόντος. Παράλληλα είχαμε το θάρρος να μιλήσουμε στους εργαζόμενους στη γλώσσα της αλήθειας, όσο κι αν ήταν δυσάρεστη κι όσο πολιτικό κόστος κι αν είχε. Και αυτοί πίστεψαν σε μας. Όταν το κάλεσε η ανάγκη δέχτηκαν να σηκώσουν το βάρος της εισοδηματικής πολιτικής, μολονότι κάθε άλλο παρά υψηλό είναι το βιωτικό τους επίπεδο. Με την υπεύθυνη στάση τους, απόδειξαν άλλη μια φορά, ότι μέσα τους καίει αμείωτη η φλόγα για την προκοπή του τόπου. Η φλόγα που τόσα τους έχει κάνει να προσφέρουν στην ιδέα της κοινωνικής προόδου μέσα στις δεκαετίες.

Στόχος της εισοδηματικής πολιτικής μας για το 1988 είναι η αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων. Η αύξηση αυτή θα προέλθει από δύο πηγές κατά κύριο λόγο. Από την αύξηση των ονομαστικών αμοιβών και τη μείωση της φορολογίας. Ειδικότερα, θα εφαρμοσθεί από την 1.1.88 και η επιδότηση των ενοικίων των χαμηλόμισθων. Μια τρίτη πηγή είναι τα πριμ παραγωγικότητας που μπορούν να συμφωνήσουν στα πλαίσια διαπραγματεύσεων κατά επιχείρηση ο εργοδότης και οι εργαζόμενοι. Αυτό υπό τον όρο ότι η αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί να μετρηθεί και να ελεγχθεί αντικειμενικά. Επίσης για να μην υπάρξει αύξηση του κόστους και απώλεια ανταγωνιστικότητας, η αύξηση της παραγωγικότητας πρέπει πρώτα να πραγματοποιείται, να διαπιστώνεται

και μετά να ανταμείβεται. Προκαταβολή έναντι μελλοντικής ανόδου της παραγωγικότητας δεν είναι επιτρεπτή. Όπως δεν είναι επιτρεπτό, η αποδοχή του κριτηρίου της παραγωγικότητας να αποτελέσει πρόσχημα για ανεξέλεγκτες αυξήσεις γενικού χαρακτήρα.

Πρόθεση της Κυβέρνησης για το 1988 είναι να προχωρήσει στη βαθμιαία ριζική αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος με στόχο την απλοποίηση και την παραπέρα μείωσή της καθώς και την χρησιμοποίηση του φορολογικού συστήματος σαν μοχλού ανάπτυξης. Η αναμόρφωση αυτή συνεπάγεται μείωση των φορολογικών συντελεστών και μέτρα που θα ολοκληρώνουν το θεσμικό πλαίσιο για την αποτελεσματική πάταξη της φοροδιαφυγής.

Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του διετούς σταθεροποιητικού προγράμματος, ο τρόπος υλοποίησης της εισοδηματικής πολιτικής υπήρξε ιδιαίτερα άκαμπος. Θεσπίστηκε η πράξη νομοθετικού περιεχομένου που απαγόρευε οποιαδήποτε παρέκκλιση στις αυξήσεις μισθών από τα ποσοστά που όρισε η Κυβέρνηση. Όπως είναι γνωστό, τέτοιες μέθοδοι, αναγκαίες σε εξαιρετικές μόνο περιστάσεις, είναι ακατάλληλες για τη διαχείριση της οικονομίας σε μόνιμη βάση. Ήρθε η στιγμή να καταργήσουμε το νομοθετικό περιορισμό των αυξήσεων και να επιστρέψουμε στις ελεύθερες διαπραγματεύσεις εργαζομένων και εργοδοτών. Ζητούμε όμως την υπευθυνότητα από τους εκπροσώπους των κοινωνικών τάξεων. Με τις διαπραγματεύσεις τους και μπορούν και πρέπει να εξειδικεύσουν και να στηρίξουν - κατά κλάδο και επιχείρηση - την εισοδηματική πολιτική που εξαγγέλει η Κυβέρνηση.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να τονίσω ότι η νέα εισοδηματική πολιτική της Κυβέρνησης δεν πρέπει να ανατρέψει τα σημαντικά κεκτημένα της σταθεροποιητικής πολιτικής που εφαρμόσαμε την τελευταία διετία. Με κανένα τρόπο δεν πρέπει να μειωθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας στην εσωτερική και εξωτερική αγορά.

Για το 1988, πρόθεσή μας είναι και για τον αγρότη να ισχύσει ό,τι και για τον εργαζόμενο της πόλης. Θα παρακολουθήσουμε από κοντά την εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής και θα λάβουμε όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του πραγματικού αγροτικού εισοδήματος. Για να μετρήσουμε το χρέος μας προς τον έλληνα αγρότη και την ελληνίδα αγρότισσα που σήκωσαν αγόγγυστα το μερτικό τους από το πρόγραμμα

της διετίας πρέπει να αναλογιστούμε και τις επιπρόσθετες ζημιές που υπέστησαν. Από το Τσερνομπίλ, τον παγετό του περασμένου Μάρτη και τον πρόσφατο καύσωνα. Αποτελεί ακλόνητη απόφαση και δική μου και ολόκληρης της Κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. να βρεθούν από ελληνικές και κοινοτικές πηγές τα μέσα για την αποζημίωση του αγροτικού κόσμου για όσες ζημιές του προκάλεσαν οι θεομηνίες.

Κυρίες και Κύριοι,

Η παγίωση της οικονομικής σταθερότητας προϋποθέτει πρόσθετες προσπάθειες. Μεγαλύτερη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Μικρότερα δημοσιονομικά ελλείμματα. Μεγαλύτερη απόδοση των φόρων που έχουν επιβληθεί. Αύξηση των εξαγωγών μας. Δεν τα ξεχνώ αυτά. Δεν με ενδιαφέρουν οι υπεκφυγές. Πιστεύω, όμως ότι με τα μέχρι σήμερα μέτρα μας έχουμε δημιουργήσει το πλαίσιο της μακροοικονομικής σταθερότητας. Για να προωθήσουμε τις δομικές αλλαγές που προϋποθέτει η οικονομική ανάπτυξη επιβάλλεται να συμπληρώσουμε το μακροοικονομικό πλαίσιο με συγκεκριμένες μικροοικονομικές και διαρθρωτικές παρεμβάσεις.

Τις έχουμε προγραμματίσει, και ήδη αρχίζει, και στον τομέα των επενδύσεων και στον τομέα των θεσμικών αλλαγών.

Στο θέμα των επενδύσεων η γενική μας κατεύθυνση είναι να δημιουργήσουμε τα πλαίσια, ώστε σημαντικοί πόροι που σήμερα χρησιμοποιούνται αντιπαραγωγικά, να διοχετευτούν στη δημιουργία παραγωγικού κεφαλαίου. Πρέπει στα αμέσως προσεχή χρόνια να αυξήσουμε θεαματικά το ποσοστό των εθνικών μας πόρων που απορροφούν οι επενδύσεις. Θέλω δε να τονίσω ότι στις επενδύσεις δεν υπάρχει κανείς ανταγωνισμός ανάμεσα στο δημόσιο τομέα και την ιδιωτική πρωτοβουλία. Είναι τόσα αυτά που πρέπει να γίνουν ώστε υπάρχει άφθονος χώρος για όλους.

Ο δημόσιος τομέας πραγματοποιεί τη βασική του παρέμβαση με τα μεγάλα δημόσια παραγωγικά έργα που έχουμε ήδη εξαγγείλει. Παράλληλα προωθούνται πολλά, μικρότερα αναπτυξιακά έργα μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων καθώς και επενδύσεις που θα αναλάβουν οι αναπτυξιακές τράπεζες και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Οφείλω να ομολογήσω ότι δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος από την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως τώρα. Η αναπτυξιακή συμβολή του δημόσιου τομέα δεν υπήρξε αντίστοιχη των προσδοκιών που είχαμε.

Δηλώνω κατηγορηματικά ότι δεν είμαι διατεθειμένος να ανεχθώ άλλο αυτή τη κατάσταση. Ζητώ απ' όλους τους υπεύθυνους να ολοκληρώσουν το ταχύτερο δυνατόν όσα έργα έχουν ξεκινήσει και μέσα σε τακτό χρόνο να ξεκαθαρίσουν από τα έργα που μελετούν και σχεδιάζουν όσα είναι ώριμα για υλοποίηση και να συγκεντρώσουν την προσπάθεια τους μόνο σ' αυτά.

Από δω και μπρος καμμία καθυστέρηση δεν είναι δεκτή. Εξίσου μεγάλη έμφαση αποδίδουμε στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα. Τα ΜΟΠ είναι μία πρόκληση για τους Έλληνες επενδυτές να απορροφήσουν όσο το δυνατόν περισσότερους κοινοτικούς πόρους για την οικονομική μας ανάπτυξη.

Για να μεγιστοποιήσουμε το όφελος για την εθνική οικονομία απαιτούνται αφενός μεν τεκμηριωμένες προτάσεις και καλά επενδυτικά σχέδια, αφετέρου δε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης.

Τρίτος άξονας της επενδυτικής μας πολιτικής είναι τα κίνητρα του Ν. 1262/82, που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον κλάδο, το τεχνολογικό επίπεδο και την περιφερειακή διάσταση των επενδύσεων. Και στη περίπτωση αυτή τα κρίσιμα ζητήματα είναι η ποιότητα των προτάσεων που υποβάλλονται και η ποιότητα της δημόσιας διοίκησης. Επίσης πρέπει να γίνουμε πιο επιλεκτικοί, όσον αφορά τους κλάδους που θέλουμε να ενισχύσουμε και αυτούς που θα επιλέξουμε να τους ενισχύσουμε αποφασιστικά.

Το φάσμα της επενδυτικής μας στρατηγικής είναι ευρύ. Η Κυβέρνηση έχει αποφασίσει να στηρίξει και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό και τον κοινωνικό τομέα της οικονομίας τα περισσότερα δυναμικά και ρεαλιστικά σχέδια. Αυτά θα τα παρακολουθήσουμε με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα. Θα επιμείνουμε στην έγκαιρη και κανονική αποπεράτωσή τους. Η σπατάλη των επενδυτικών πόρων είναι κάτι που δεν το αντέχουμε, άλλο. Η αναπτυξιακή μας στρατηγική μέχρι το 1992 θα εξειδικευτεί στο νέο πενταετές πρόγραμμα 88-92 που προετοιμάζουμε και θα υποβάλλουμε στη Βουλή σύμφωνα με την επιταγή του Συντάγματος. Αλλά ως μην ξεχνάμε ότι η προκοπή της χώρας, δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στην επιστημονική μεθοδικότητα του οποιουδήποτε προγραμματισμού.

Επιβάλλεται να κινητοποιηθεί εκείνη η ιδιότητα που δεν εντάσσεται εύκολα σε συστήματα, γιατί προορισμό της έχει να μεταμορφώνει τα συστήματα, να βρίσκει νέους δρόμους, να ανακαλύπτει πρωτότυπες λύσεις. Χρειάζεται να κινητοποιηθεί η εφευρετικότητα και η επιχειρηματικότητα όλων μας.

Αν όλοι παίρναμε την απόφαση κάποιας δημιουργικής συμβολής σ' αυτό που κάνουμε, σ' αυτό που ξοδεύουμε, τις πιο πολλές ώρες της ζωής μας, σας βεβαιώνω ότι θα μέναμε έκπληκτοι από τα αποτελέσματα. Τι περισσότερο κάνουν λαοί όπως οι γείτονές μας Ιταλοί, που κατέκτησαν τη διεθνή αγορά όχι με τις μηχανές αλλά με τα ωραία τους σχέδια, και

την ποιότητα των προϊόντων τους. Τι περισσότερο κάνουν από το να δουλεύουν με ευαισθησία και μεράκι. Είναι άραγε τόσο δύσκολο να τους μιμηθούμε;

θα μου αντιτάξουν, ίσως, ότι δεν φθάνει η καλή διάθεση. Χρειάζεται και το ανάλογο περιβάλλον. Αυτό είναι σωστό. Χρειάζεται, πράγματι, να μην σκοντάφτει σε κάθε του βήμα, ο άνθρωπος που θέλει να δημιουργήσει κάτι, πάνω σε κανονισμούς, παρεμβάσεις ή ελεγκτές. Χρειάζεται να έχει κάποιαν άνεση για να κινηθεί.

Κυρίες και Κύριοι,

Το πλεονέκτημα των μηχανισμών της αγοράς όταν λειτουργούν σωστά είναι ότι εξασφαλίζουν αυτήν την άνεση στην οικονομική δραστηριότητα. Δεν έχουμε αντίρρηση σε αυτή της την λειτουργία. Αντίθετα. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι κληρονομήσαμε, από τις Κυβερνήσεις που επί εξήντα χρόνια πριν από εμάς είχαν ουσιαστικά το κυβερνητικό μονοπώλιο στο τόπο, ένα σύστημα πολιτικού πατερναλισμού στην οικονομία. Ένα σύστημα που κάθε άλλο παρά ευνοούσε την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς.

Έλαχε σε μας, να περιορίσουμε τον γραφειοκρατικό κρατισμό στη λειτουργία της οικονομίας, χωρίς βέβαια να καταργούμε τον κρατικό παρεμβατισμό

εκεί που χρειάζεται, όχι μόνο για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης αλλά και αποδοτικότερης λειτουργίας της οικονομίας. Στο στόχο αυτό κατευθύνουμε τις θεσμικές μας παρεμβάσεις.

Έχουν ήδη γίνει αποφασιστικά βήματα και έχουν εξασφαλισθεί οι κατάλληλες συνθήκες για τον εκσυγχρονισμό του Τραπεζικού συστήματος, αλλά και γενικότερα για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου χρηματοδοτικού μηχανισμού που περιλαμβάνει και μιά ευρεία και αποτελεσματική αγορά χρήματος και κεφαλαίου. Έχει γίνει απλοποίηση και εκλογίκευση του πολύπλοκου και αναποτελεσματικού συστήματος πιστωτικών κανόνων που κληρονομήσαμε με κεντρική επιδίωξη να εξασφαλισθεί καλύτερη

πρόσβαση των μικρότερου μεγέθους και των νέων επιχειρήσεων στην τραπεζική χρηματοδότηση. Παράλληλα, το Τραπεζικό σύστημα άνοιξε σε σημαντικές νέες κατηγορίες τραπεζικών εργασιών. Έχει γίνει εκλογίκευση και σε σημαντικό βαθμό απελευθέρωση του συστήματος των επιτοκίων, με συνέπεια την ενίσχυση του ανταγωνισμού, τη διεύρυνση και βελτίωση των τραπεζικών και άλλων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, την παροχή δυνατοτήτων στις επιχειρήσεις να διαφοροποιούν τις πηγές και τις μορφές χρηματοδότησής τους, όπως και δυνατοτήτων αποδοτικής τοποθέτησης των αποταμιεύσεων. Τα μέτρα που έχουν ληφθεί ενισχύουν την αποταμιεύση, συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των αποταμιεύσεων και έχουν ήδη ανακόψει την τάση για αναζήτηση προσοδοφόρων τοποθετήσεων κεφαλαίων στο εξωτερικό.

Στην ανακοπή της φυγής κεφαλαίων στο εξωτερικό και επομένως και στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών συνέβαλε και η διαμόρφωση θετικών πραγματικών επιτοκίων, που είναι αναγκαία και για την καλύτερη αξιοποίηση των ανεπαρκών εγχωρίων αποταμιευτικών πόρων.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να επισημάνω και μιά κοινωνική πλευρά. Το βάρος των αρνητικών πραγματικών επιτοκίων το έφεραν οι καταθέτες που στο μέγιστο μέρος τους ανήκουν σε μεσαίες και χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Στην περίοδο 1973 - 1986 οι καταθέτες έχασαν συνολικά, λόγω των αρνητικών πραγματικών επιτοκίων, 1 τρισεκατομμύριο 929 δισεκατομμύρια δραχμές αγοραστικής αξίας 1986.

(Το 1 τρισ. 317 δισ. στην περίοδο 1973 - 1981) .

Πρόκειται για κολοσσιαίο ποσό που καρπώθηκαν
οι δανειζόμενοι, δηλαδή οι επιχειρήσεις όλων
των κατηγοριών και το δημόσιο.

Πρόθεσή μας είναι να προχωρήσουμε με πολύ
ταχύτερους ρυθμούς την εκλογίκευση του
πιστωτικού συστήματος, με βάση την απόφαση
του ΚΥΣΥΜ, που ενέκρινε τις βασικές προτάσεις
της επιτροπής για την αναμόρφωση του τραπεζικού
συστήματος (έκθεση Καρατζά) .

Κυρίες και Κύριοι,

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κύριοι ανταγωνιστές μας είναι οι πέρα από τα συννορά μας παραγωγοί και επιχειρηματίες. Αυτοί αφομοιώνουν γρήγορα τη νέα τεχνολογία. Αλλάζουν γρήγορα την οργάνωση και τη χρήση της εργατικής δύναμης. Κατακλύζουν τις διεθνείς αγορές με φτηνά, μοντέρνα προϊόντα. Όταν εκείνοι δουλεύουν έτσι δεν είναι δυνατόν εμείς να νομίζουμε ότι έχουμε άλλα περιθώρια να εμμένουμε στις παραδοσιακές μας συνήθειες, να αντιστεκόμαστε στη νομομοτέλεια και την ταχύτητα των αλλαγών.

Θέλω από το βήμα αυτό να κάνω έκκληση στους Έλληνες εργαζόμενους, στους Έλληνες επιχειρηματίες. Μην αντισταθείτε σ'αυτές

τις αλλαγές, όσο και αν σε μερικούς από σας φαίνονται οδυνηρές. Η μόνη άλλη εναλλακτική λύση, αν δηλαδή αρνηθούμε να προσαρμοστούμε στην εποχή μας, είναι η περιθωριοποίηση της ελληνικής οικονομίας στον διεθνή καταμερισμό της παραγωγής. Το μήνυμα των καιρών, από Ανατολή και Δύση, είναι η κατάργηση των περιττών ελέγχων και του κρατισμού στην οικονομία.

Αυτό που προτείνουμε ασφαλώς δεν έχει καμιά σχέση με τον νεοφιλελευθερισμό. Όπου εφαρμόστηκε το δόγμα του νεοφιλελευθερισμού, στην πράξη στηρίχθηκε σε δύο βασικές στρατηγικές επιλογές. Από τη μιά μεριά την ενίσχυση των περισσότερων ικανών, ή των περισσότερων τυχερών, δίνοντάς τους,

κάθε ευκαιρία να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους, έξω από οποιαδήποτε αλληλεγγύη με το κοινωνικό σύνολο. Και από την άλλη την επίρριψη του κοινωνικού κόστους της οικονομικής αναπροσαρμογής σε όσους δεν έχουν τον τρόπο να αντισταθούν. Τι μέλλον όμως μπορεί να έχει μία κοινωνία, που έχει δομική της ανάγκη την ύπαρξη μιας μερίδας μόνιμα κερδισμένων και μιας άλλης μόνιμα χαμένων.

Εμείς θέλουμε την αγορά να περιβάλλεται με θεσμούς ικανούς να εντάσσουν ξανά στη δημιουργική ζωή όσους έχασαν σε κάποια φάση το παιχνίδι. Αξιωνουμε επίσης να διαπνέεται η αναπτυξιακή προσπάθεια από αρετή και ήθος. Ακόμη και όταν κάποιοι αποδεικνύουν ότι δεν διαθέτουν αυτές τις ιδιότητες

και προδίδουν αυτούς που τους εμπιστεύτηκαν,
έχουμε τελικά και τη δύναμη και τη θέληση να τα
διασφαλίσουμε. Ας μην αμφιβάλλει κανείς γι αυτό.

Πρέπει να επιδιώξουμε παράλληλα με τον αμετακίνητο
στόχο για δικαιότερη διανομή του εισοδήματος
μία δημιουργική κοινωνική σύνθεση που θα μας
δώσει τη δυνατότητα να επιβιώσουμε και αναπτυχθούμε
ως έθνος στο σκληρό διεθνή στίβο του μέλλοντος.
Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η Εθνική Ανεξαρτησία,
πως η αποτελεσματική προστασία της εδαφικής
μας ακεραιότητας, που απειλείται σήμερα από την
γειτονική Τουρκία, η Εθνική μας Άμυνα απαιτεί
μιαν εύρωστη και δυναμική Ελληνική Οικονομία.

Δεν πρέπει αυτή την ώρα να ξεχνάμε ότι πάνω από τις πόλεις μας και τα χωριά μας, πάνω από τα εργοστάσια και τα χωράφια μας, πάνω από τους δρόμους και τα καράβια μας, πάνω από τη ζωή μας και τη ζωή των παιδιών μας ζυγιάζονται τούτη τη στιγμή ο κίνδυνος και η ελπίδα. Από μας εξαρτάται να νικήσει η ελπίδα. Αν επιμείνουμε και συνεχίσουμε τη προσπάθεια, περιφρουρώντας και αξιοποιώντας αυτά που ήδη καταφέραμε μέχρι τώρα, δεν έχω καμιά αμφιβολία.

θα νικήσει η ελπίδα.